

De eerste weken

Tien jaar geleden moest ik op 5 augustus hals over kop terugkomen van vakantie en zetten mijn vrouw en dochters mij op de trein in Parijs terug naar Nederland. Een week lang bleven wij als beoogd curatoren onder de radar. We verdiepten ons in Imtech en hoe spraken over hoe de impact van de faillissementen zo goed mogelijk beperkt zouden kunnen gaan worden. De banken hadden pandrechten gekregen op de aandelen van de divisies en de belangrijkste en meest waardevolle werkmaatschappijen en hadden samen met de adviseurs van Imtech al potentiële kopers voor hele divisies benaderd. Het was al snel duidelijk dat dit beursfonds eigenlijk een “lege boedel” was, een boedel waarin geen vrije activa zitten die door de curatoren verkocht kunnen gaan worden zodat uit de opbrengst de curatoren en de crediteuren betaald kunnen gaan worden. Uit de van de banken los te peuten boedelbijdrage voor onze assistentie bij een onderhandse verkoop zouden we de komende jaren onze kosten moeten zien te betalen. (Later hebben we gelukkig nog wat meer opbrengsten weten te realiseren.)

Hoewel er door twee emissies binnen anderhalf jaar tijd EUR 1,1 miljard nieuw geld in Royal Imtech was gekomen, was dit geld niet beschikbaar gekomen om een turn around bij het verlieslatende Imtech te financieren, maar vooral gebruikt om de schulden aan de financiers af te lossen.

De 65 financiers van het Imtech concern hadden zich na het bekend worden van het “Poolse pretpark” debacle eind januari 2013 – waardoor de beurskoers van EUR. 2 miljard daalde naar EUR. 1 miljard – verzameld en waren samen gaan optrekken. Geen van de financiers had tot dan toe zekerheden, zoals pandrechten, gekregen van Royal Imtech voor de verstrekte financiering maar anderhalf jaar later en ongeveer één jaar voor faillissementsdatum waren alle belangrijke activa door Royal Imtech verpand aan de financiers, vooral voor de reeds bestaande schulden aan financiers voor circa EUR 1,3 miljard.

Als curator weet je dan dat er mogelijk sprake is van paulianeus handelen, wat betekent dat een crediteur zich heeft bevoordeeld ten opzichte van de andere concurrente crediteuren doordat de hele opbrengst van de activa – de opbrengst van te verkopen divisies en bedrijven - na verpanding alleen aan deze groep van financiers toe zou komen.

Er lagen ook al schikkingen op tafel tussen VEB en Deminor met Royal Imtech en met KPMG voor de inmiddels onjuist gebleken jaarrekeningen over 2010 en 2011 en de daardoor door aandeelhouders geleden schade. Maar daar hadden de onbetaald gebleven crediteuren niets aan.

De waarde van de nieuw uitgegeven aandelen van oktober 2013 was in de zomer van 2014 bij de volgende emissie al 99% in waarde gedaald. Er waren nieuwe claims van de VEB en Imtech claimstichtingen tegen de bestuurders en commissarissen te verwachten. Deze organisaties wisten al meer over Royal Imtech dan wij als curatoren en zouden eerder kunnen gaan procederen en zo eerder mogelijk in staat zijn om verhaal te nemen onder de bestuurdersaansprakelijkheidspolissen. Daarom kozen wij voor een samenwerking met de VEB.

Doordat de financiers wisten dat er sprake was van de aanstelling van beoogde curatoren, waren zij in staat om de circa 900 bankrekeningen te bevriezen. Er ging geen geld meer uit en er kwam geen geld meer beschikbaar voor de lopende zaken. Zo’n groot technisch

concern kan zo'n situatie niet lang aan. Zo liepen er in Nederland bijvoorbeeld 400 werknemers van Imtech elke dag op de sites van Shell Pernis en Shell Moerdijk, die werknemers moeten daar kunnen komen, moeten kunnen tanken, moeten daar de benodigde veiligheidsmaatregelen kunnen nemen en moeten betaald worden. Dat moet snel opgelost worden.

Tegelijkertijd wilden de financiers de belangrijkste divisies zo snel mogelijk verkopen en daarmee de continuïteit daarvan zekerstellen. In een paar weken tijd verkochten de financiers in overleg met curatoren zo de divisies Nordics, Traffic & Infra, Marine en Imtech UK. Daarna mochten curatoren de kleinere dochtervennootschappen verkopen, zoals Imtech Spanje, Imtech België, Imtech Luxemburg, Imtech Polen, Imtech Hongarije, Imtech Roemenië.

De eerste maanden waren Paul Peters en ik ook curatoren bij de twee grootste werkmaatschappijen van Imtech in Nederland, te weten Imtech Building Services en Imtech Industrial Services. Zelf heb ik mij samen met mede-curator Jos Borsboom vooral bezig gehouden met het opknippen van Imtech Industrial Services en verkochten we dit bedrijf met circa 1400 werknemers in één weekend aan vijf verschillende over het land verspreide kopers.

Ik leefde op adrenaline en nootjes. Er was 1 dag met 1200 ontvangen emails in mijn box. Uiteindelijk was na twee maanden duidelijk dat de werkgelegenheid van circa 20.000 werknemers gered was en dat bij Nederlandse failliete dochters ongeveer 1.000 werknemers hun baan verloren hadden en in Duitsland ongeveer 3.000 werknemers. In de grote divisie Duitsland waren Duitse curatoren benoemd. Het was qua behouden werkgelegenheid een resultaat waar ik trots op was.

Waarde en werkgelegenheid gered, nu de data nog

Wat alle adviseurs en financiers over het hoofd hadden gezien was dat het Imtech concern qua ICT vrijwel volledig leunde op Imtech Shared Services Centre B.V. Alle data van alle projecten van Imtech, maar ook mailboxen van werknemers etc. waren via Imtech SSC opgeslagen in een groot extern datacentrum in de Flevopolder.

Alle kopers wilden onmiddellijk kunnen beschikken over de voor hen relevante data, maar er was geen geld om de activiteiten van het failliete Imtech Shared Service Centre voort te zetten. Ik zal nooit vergeten hoe ik met ongeveer 40 redelijk boze vertegenwoordigers van kopers en hun advocaten bijeen heb gezeten om hen duidelijk te maken dat zij er ieder belang bij hadden om deze failliete Imtech dochter te gaan financieren gedurende zes maanden waarbij iedereen om de beurt zijn gekochte data zou gaan ontvangen. Deze kopers die eigenlijk niets met elkaar te maken hadden, moesten zo samenwerken en elkaars belangen in het oog houden en extra geld uit gaan geven, maar het plan is gelukt en met de hulp van de aangebleven werknemers bij Imtech SSC en ingehuurde externe ICT specialisten zijn de data van de verkochte bedrijven alsnog binnen een paar maanden geleverd.

Het oorzakenonderzoek

Op 31 december 2015 diende uiterlijk een onderbouwde claim tegen de bestuurders en commissarissen te worden ingesteld om de verzekeringsdekking voor RvB en RvC leden te kunnen behouden. De premie van miljoenen euro's die verzekeraars vroegen om een uitlooptermijn van de polissen te verzekeren waardoor een claim later kon worden ingesteld, kon de boedel helemaal niet betalen. Dat betekende dat we ook onmiddellijk met onze interviews en onderzoek moesten beginnen om tot een voorlopig goed begrip

van de gang van zaken bij Imtech te komen. Dat betekende begrijpelijkerwijs ook dat we gelijk weerstand ondervonden van mogelijk aansprakelijk te stellen partijen. Maar ik moet echt zeggen dat twee RvB leden ons heel goed zijn blijven helpen om Imtech-dochters zo goed mogelijk te verkopen.

Juist omdat Imtech al twee jaar in de problemen verkeerde en veel partijen adviseurs en advocaten hadden ingeschakeld, waren eigenlijk alle grote advocatenkantoren al betrokken bij Imtech en konden wij als curatoren hen in 2015 en daarna niet inschakelen om de boedel te ondersteunen. Daardoor moesten de kantoren AKD en Ploum Lodder Princen heel veel zelf doen op 20 Imtech locaties in Nederland, zoals assisteren bij de verkoop van de dochtervennootschappen en bij het doen van onderzoek en het procederen. Ik denk dat we in tien jaar tijd met ongeveer 200 advocaten in Nederland contact hebben gehad over Imtech. Bijeenkomsten van advocaten begon ik te mijden want je kreeg daar veel vragen over Imtech maar je wist vaak niet hoe die advocaten zelf bij Imtech betrokken waren.

Vervaltermijnen bij tuchtklachten bepalen de volgorde

Een volgend spannend punt was het via in eerste instantie een kort geding verkrijgen van de controledossiers van de accountant en vervolgens het werken tegen de vervaltermijnen die golden voor het indienen van klachten tegen bijvoorbeeld de accountant en advocaten van Imtech. Om geen posities van de boedel te verliezen moesten we tuchtrechtelijk eerder tegen hen optreden terwijl ons onderzoek naar het handelen van bijvoorbeeld bestuurders en commissarissen en de financiers nog niet was voltooid. Deze klachten werden ons vanzelfsprekend niet in dank afgenomen. Het FD gaf daarna ruim baan aan anonieme advocaten die hun ongenoegen over ons mochten spuien. De Raad van Discipline in Amsterdam gaf gezien de vaste jurisprudentie het aantoonbaar onjuiste oordeel dat curatoren met een tuchtklacht niet-ontvankelijk worden verklaard.

Verzekeraars geven geen dekking aan RvB en RvC leden

We maakten tal van concept onderzoeksrapporten, legden die voor met vragen en hielden interviews. Ik voelde me soms meer de archivaris van Imtech dan de curator. Hoewel de rapporten nog in concept waren en in die fase niet mochten worden gedeeld met de verzekeraars, werd dat toch gedaan. De verzekeraars lazen in onze rapporten over gebeurtenissen die hen tot de (hen welgevallige) conclusie brachten dat ze de dekking mochten weigeren omdat ze misleid waren door Imtech bij het aangaan van de jaarlijkse bestuurdersaansprakelijkheidsverzekeringen. Hierdoor werd de kans op het verhalen van de schade door de boedel een stuk kleiner.

We hebben "omgedacht" en zijn vanuit de boedel ook de forse advocaatkosten van de RvC leden gaan betalen voor hun procedures tot en met de Hoge Raad tegen verzekeraars over de vraag of de verzekeraars aan hen dekking dienden te verlenen. Een investering en een risico tegelijk.

Wij waren nog bezig met ons onderzoek en procedeerden niet tegen de RvB en RvC leden, stichting Imtechclaim voor gedupeerde aandeelhouders al wel. De RvB en RvC leden vonden al die jaren richting curatoren dat zij niet aansprakelijk waren voor onbehoorlijk bestuur en onvoldoende toezicht.

Uiteindelijk kwamen curatoren, waarbij Paul Peters inmiddels was teruggetreden vanwege gezondheidsproblemen en vervangen werd door zijn kantoorgenoot Fouad el Houzi, tot de conclusie dat bij Royal Imtech de voormalige RvB en RvC ernstige steken hadden laten vallen en dat de laatste RvB en RvC te veel hun beleid hadden laten bepalen door de

gezamenlijk optredende financiers waarbij de accountant jarenlang onvoldoende kritisch was geweest bij de beoordeling van de (half) jaarcijfers. Deze partijen wezen allemaal onze conclusies af.

Jarenlange en dus kostbare procedures dreigden. Daarvoor had de boedel niet genoeg geld. Dat probeerden we eerst niet aan onze tegenstanders te laten zien door niet ieder kwartaal financiële verslagen te publiceren – het failliete Imtech moest vaker cijfers publiek maken dan het nog niet failliete beursgenoteerde Imtech – en daarover werd een klacht ingediend door de financiers. Onze debiteuren lazen onze faillissementsverslagen beter dan de crediteuren.

Uitdelen of doorgaan?

Dan komt de vraag op of wij als curatoren niet beter kunnen over gaan tot het uitkeren van de nog wel beschikbare gelden aan de crediteuren. Daarbij zou dan overigens 90% van de uitkering aan de financiers plaatsvinden die nog circa EUR 1 miljard te vorderen hadden. Of moeten we juist in het belang van crediteuren deze gelden gebruiken voor het voortzetten van onze eigen werkzaamheden en het starten van procedures?

We zochten naar procesfinanciers. Om meer gelden beschikbaar te krijgen voor onderzoek en procedures deden we een beroep op de Garantstellingsregeling van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Dat verzoek werd na negen maanden afgewezen omdat de boedel nog wel geld had. We zouden wel een nieuw verzoek mogen indienen als de pot helemaal leeg zou zijn. Dat was natuurlijk niet werkbaar midden in een procedure. Rond die tijd kregen we ook een negatief procesadvies van een externe advocaat over onze kansen tegen de accountant op basis van onze eerste tuchtklacht. Wij zagen dat echt anders.

Een plan voor een totale schikking

Dit alles maakte dat we als curatoren gekozen hebben voor het actief zoeken naar een zo goed mogelijke holistische schikking met alle betrokken relevante partijen met op de achtergrond de dreiging van procedures.

In dat kader hebben we een concept Pauliana-dagvaarding van honderden bladzijden opgesteld en deze ruim een jaar lang ter beoordeling voorgelegd aan de advocaten van de financiers. De voormalige RvB en RvC-leden werden daadwerkelijk gedagvaard zodat ook zij en hun negen verzekeraars en hun advocaten wisten wat er op het spel stond maar de procedure werd gelijk stilgelegd voor schikkingsoverleg. We gaven voor hen een uitgebreide presentatie over onze bevindingen en beantwoorden in meerdere sessies hun vragen.

Tegen de accountant hebben we tot tweemaal toe geprocedeerd over een niet goed uitgevoerde controle over 2011 en 2012 bij de Accountantskamer en het College van Beroep voor het Bedrijfsleven en aan hen de concept tuchtklacht voor de latere jaren 2013 en 2014 ter bestudering voorgelegd. Ook aan hun advocaten gaven we een presentatie over civielrechtelijke aansprakelijkheid want tuchtrechtelijk fout handelen van een individuele accountant is in rechte nog niet gelijk aansprakelijkheid van het accountantskantoor.

Zo hebben we bijna twee jaar (gezamenlijk) onderhandeld met de verschillende partijen over een mogelijke holistische schikking dan wel desnoods deelschikkingen.

We hadden daarbij een eenvoudig maar cruciaal concept bedacht: waar de financiers voor faillissementsdatum in onze ogen bevoordeeld waren ten opzichte van de andere concurrente crediteuren, zouden zij na faillissementsdatum benadeeld worden bij de

verdeling van de opbrengsten uit de schikkingen door hun vorderingen bij hen achter te stellen, waarbij zij zelf ook nog een bedrag in de pot zouden moeten stoppen. De onbetaald gebleven concurrente crediteuren zouden immers niet benadeeld zijn als zij alsnog betaald zouden worden.

Voor de 65 financiers had dit als groot voordeel dat alle ontvangen bedragen uit onder meer de verkopen van de deelnemingen behouden konden blijven en zij onderling konden gaan afrekenen.

Voor de verzekeraars van de RvB en RvC-leden en de accountant gold dat door de achterstelling van de vordering van financiers voor een veel lager bedrag dan de maximale dekking onder de verzekeringspolissen geschikt zou kunnen gaan worden.

Het duurt natuurlijk wel geruime tijd en het vergt veel besprekingen voordat een dergelijk concept door iedereen omarmd wordt, en niemand wil teveel betalen, maar het is in twee stappen gelukt in het najaar van 2022 en in het voorjaar van 2023.

De opbrengst uit de verkoop van Imtech Ireland waarover financiers eerder geklaagd hadden, bleef in Royal Imtech. De extra opbrengst van de schikkingen van ruim EUR 60 miljoen hebben we daarna onderbouwd verdeeld over de failliete Imtech vennootschappen. Curatoren die bij verschillende groepsvennootschappen zijn benoemd kunnen ook bij tegenstrijdige belangen wel de juiste beslissingen nemen als ze die maar expliciteren en extern laten toetsen. Bestuurders van concerns kunnen en moeten dat ook. Voorstellen van curatoren worden daarnaast nog getoetst door de crediteurencommissie en de rechters-commissarissen.

Al die 10 jaren hebben we bijna maandelijks de zaken uitgebreid doorgesproken met de 3 of 2 rechters-commissarissen. We hebben ruim 9 jaren goed samengewerkt met de leden van de ingestelde crediteurencommissie. In de eerste jaren bestond deze vooral uit een afgevaardigde vanuit de belastingdienst, later vanuit UWV, en vanuit de financiers maar na de schikkingen bestaat deze uit 3 vertegenwoordigers van de concurrente crediteuren. Curatoren opereren niet eigenmachtig, zij moeten over veel zaken advies vragen aan de crediteurencommissie en vervolgens nog toestemming verkrijgen van de rechters-commissarissen voor bijvoorbeeld het starten van procedures of het treffen van schikkingen.

Eindelijk gelden te verdelen: sommige crediteuren komen met grote claims.

Daarna konden we als curatoren de vorderingen van de crediteuren gaan onderzoeken en verifiëren in de verschillende faillissementen. Sommige crediteuren waaronder de Duitse curatoren, claimden naar onze mening veel teveel. Dat betekent dat er dan zogeheten renvoiprocedures tegen die crediteuren moeten worden gevoerd, die ook weer jaren kunnen duren en zo de uitbetaling aan crediteuren ophouden.

Maar ook hier hebben we in goed overleg in een paar maanden tijd circa 50 renvoiprocedures kunnen schikken zodat we toch in 2025 kunnen uitdelen.

Omvang schulden tot einde faillissement onduidelijk door 403-verklaring

Wat precies het boedeltekort in het faillissement van Royal Imtech zou zijn, konden wij overigens niet weten omdat Royal Imtech een zogeheten 403 verklaring had gedeponneerd. Dat betekent dat de holding zich hoofdelijk aansprakelijk stelt voor de schulden die dochtervennootschappen in Nederland onbetaald laten. Die crediteuren van de dochtervennootschappen kunnen dan ook hun vorderingen indienen bij de moedervennootschap.

Hoewel we op deze mogelijkheid herhaaldelijk in de faillissementsverslagen en brieven aan crediteuren hebben gewezen, hebben niet alle crediteuren daarvan gebruik gemaakt. Bij de laatste tussentijdse uitdelingslijst konden deze crediteuren nog verzet in stellen tegen de uitdelingslijst en zo alsnog hun vordering indienen. Daar is ook in ruime mate gebruik van gemaakt, zodat ons aanvankelijk verwachte tussentijdse uitkeringspercentage van 80% daalde naar 70% maar dan wel aan in totaal circa 430 crediteuren. Inmiddels hebben we circa EUR 50 miljoen uitgekeerd.

Mijn conclusie na 10 jaar

Er is over de afwikkeling van het faillissement van Imtech de afgelopen jaren veel geschreven en gezegd. Dat gebeurde vaak door advocaten die daarbij niet aangaven voor wie zij voor en in het faillissement opgetreden hadden en zo dus een partijdige visie verwoordden. Als curatoren hebben we publiekelijk meestal heel weinig kunnen zeggen en schrijven om de lopende processen niet te verstoren en om ook niet onnodig mensen en organisaties te beschadigen.

Maar na 10 jaar ben ik er zelf trots op dat we als curatoren erin geslaagd zijn om met maar 1 uitgebrachte civiele dagvaarding toch 65 financiers, de RvB en RvC leden en hun 9 verzekeraars en de accountant hebben kunnen bewegen tot het treffen van schikkingen waardoor de concurrente crediteuren van Royal Imtech inmiddels alsnog merendeels zijn betaald. Al deze partijen hebben daarbij geen aansprakelijkheid erkend, ik wil dat uitdrukkelijk nog eens opmerken.

Dat is een zeer kosten efficiënte aanpak geweest. De curatoren- en advocaatkosten hebben in de 10 jaren na faillissementsdatum ongeveer evenveel bedragen als de binnenlandse en buitenlandse advocaatkosten in de laatste 2,5 jaar voor faillissementsdatum.

In Nederland ontvangen concurrente crediteuren meestal 0-2% van hun vordering en daar zitten we bij Imtech ruim boven. Daarnaast hebben we door de samenwerking met VEB ook een opbrengst weten te realiseren voor de bij hen aangesloten aandeelhouders. Dat past naar mijn mening binnen de maatschappelijke taak die curatoren ook hebben. Ik hoop dat onze acties er ook toe geleid hebben dat financiële instellingen en adviseurs in de afgelopen jaren bij andere bedrijven in moeilijkheden meer rekening hebben gehouden met de gerechtvaardigde belangen van andere crediteuren en aandeelhouders, die vaak veel minder informatie hebben over een slecht draaiend bedrijf. Ook zal de door curatoren gemaakte jurisprudentie bij de Accountantskamer en het CBb de kwaliteit van de accountantscontroles en van de OKB verhogen.

De afwikkeling van de Imtech faillissementen was een marathon die we voortdurend sprintend moesten afleggen. Mijn eigen advocatenpraktijk is hierdoor in die periode natuurlijk in rook opgegaan, maar ik had deze complexe zaak de afgelopen tien jaar niet willen missen.

Woorden van dank

Een paar personen die heel veel hebben bijgedragen aan het onderzoek en de bereikte schikkingen wil ik hier expliciet noemen en bedanken: Marcel Pheijffer bij de accountantstuchtzaken, mijn kantoorgenoot Rene van de Klift bij het opstellen van de tuchtklachten en procederen tegen de accountant, mijn kantoorgenoot Marlies Siegers bij

het opstellen van de pauliana dagvaarding, mijn kantoorgenoten Michiel Hartman, Leonard Boender en Annemieke Muller bij van alles en natuurlijk Paul Peters en Fouad el Houzi als mede-curatoren en hun onmisbare AKD kantoorgenoten Winfried van den Muijsenbergh en Alexandra van Loon alsmede verschillende externe (oud)advocaten en adviseurs wiens naam ik hier om meerdere redenen niet zal noemen maar wiens soms jarenlange steun en inzet de boedel en daarmee de crediteuren heel veel heeft gebracht.

Tenslotte maar bovenal bedank ik mijn echtgenote Jacqueline Pietersen die mij 10 jaar lang onvoorwaardelijk bij alles gesteund heeft terwijl ik thuis niet altijd vrolijk was, als ik al thuis was.

Jeroen Princen